

ВІДГУК

Кандидата мистецтвознавства, доцента, професора кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, Заслуженого діяча естрадного мистецтва України

ШЕСТЕРЕНКО ІРИНИ ВІКТОРІВНИ

та

Заслуженої артистки України, доцента, професора кафедри оперного співу Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського,

СЕМЕНЕНКО ІРИНИ ВАЛЕНТИНІВНИ

на творчий мистецький проєкт творчої аспірантки кафедри оперного співу Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

Вальтіної Марії Олександрівни

«АМЕРИКАНСЬКА ОПЕРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ: ВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО КАНОНУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОБУТНОСТІ»,

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Актуальність творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. Тема наукового творчо-мистецького проєкту Марії Олександрівни Вальтіної ґрунтується на актуальних і масштабних для сучасного музичного мистецтва наративах. Адже дослідження культурно-мистецької спадщини інших країн – це багатовимірний простір, що включає такі концепційні параметри, як соціально-культурний зміст історичної епохи з усіма її складнощами розвитку, а

також універсальні компоненти, що об'єднали мистецькі надбання різновимірних величин у національній площині.

Дисертантка досліджує оперну творчість американських композиторів другої половини XX століття, що залишалася до сьогодні практично невідомою сторінкою в Україні та Європі (за винятком кількох популярних творів). У науковому обґрунтуванні мистецького проєкту М. О. Вальтіна застосовує комплексний підхід методів до аналізу жанрово-стильових та драматургічних особливостей опер, використовуючи цілий комплекс традиційних та сучасних методів дослідження.

Історія розвитку оперного жанру в Америці осмислюється авторкою роботи в теоретичній і практичній площинах. Узагальнюючи віднайдені теоретичні відомості про американську оперу, М. О. Вальтіна прагне «створити певну модель розвитку та функціонування оперного жанру в американській музиці другої половини XX століття» (с. 4), презентує естетико-мистецьку цінність практичного підходу до осмислення власного досвіду виконання арій з американських опер та мюзиклів, що увійшли до програми творчого мистецького проєкту.

Авторка розглядає концепційно-сміслові засади американської опери з позицій епохи і часу, підкреслюючи роль поєднання європейських традицій з фольклорними засадами мистецтва.

Наукова складова творчого мистецького проєкту має чітку і логічну структуру: складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, двох розділів, поділених на підрозділи, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (43 позиції, з них 30 – іноземних) та двох додатків з текстами апалачських балад.

У **першому** розділі розглянуто відомості щодо розвитку опери в Америці у зазначений період та систематизовано джерела, що висвітлюють формування національного стилю в американській опері.

Спираючись на теоретичні праці музикознавців, зокрема С. Павлишин, Марія Олександрівна виділяє три періоди розвитку жанру американської опери: перший (до 1930 р.) – демонструє «шлях запозичення та засвоєння традицій європейської оперної класики», другий (до 1970-х рр.) – характеризується формуванням рис національної самобутності в оперному жанрі, а третій – (до кінця ХХ сторіччя) – продовжує формування національного стилю з застосуванням модернових композиторських експериментів у техніці та формах презентації опер у соціумі.

Значної уваги заслуговує **другий** розділ дослідження, присвячений музикознавчому та інтерпретаційному аналізу оперних творів: Дж. К. Менотті «Допоможіть, допоможіть, Глоболінки!» (авторка виявляє специфіку синтезу традиції й новаторства в умовах американської культурної дійсності), Карлайла Флойда «Сюзанна» (підкреслюється роль народної музики жителів Аппалачів в музичній мові твору) та модерних мінімалістичних опер Філіпа Гласа «Ейнштейн на пляжі» (створеної у співпраці з театральним режисером Робертом Вілсоном), «Сат'яграха» - присвячена розкриттю постаті Махатми Ганді, та «Ехнатон», що модерними стилістичними засобами змальовує молодого фараона Давнього Єгипту Ехнатона, який намагався запровадити монотеїстичний культ бога сонця Атона. Аналіз фрагменту опери «Ехнатон» доводить можливість функціонування новітніх композиторських технік в рамках оперного жанру.

Дослідниця знайшла цікаві ракурси у змалюванні образів головних героїв, їх поведінки й музичних характеристик, що постають крізь призму національних особливостей і історичного контексту.

У роботі стверджується, що «новаторство в американській опері має поміркований характер через специфіку соціокультурного функціонування жанру, необхідною складовою якої є комерційний успіх». Погодимось з авторкою проекту, що в історії американської опери відомими і успішними стали тільки «Сюзанна» К. Флойда та «Поргі і Бесс» Дж. Гершвіна, оскільки в них природньо поєдналися класичні та національно-етнічні засади.

Можна відмітити в роботі ще багато «родзинок», що стосуються стилістики творів, наповненості музичного тексту, пошуку інтерпретаційних особливостей тощо.

Відповідність публікацій і мистецьких апробацій темі творчого мистецького проєкту. Матеріали наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту апробовано на п'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також висвітлено у двох статтях у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України в галузі «Мистецтвознавство» (1. Американська опера чи опера в Америці? Огляд музикознавчих текстів // Актуальні питання гуманітарних наук. – Вип. 88, т. 1. – С. 75–83. – DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-10> ; 2). Традиційне та новаторське в опері Дж. К. Менотті «Допоможіть, допоможіть, Глоболінки!» // Аспекти історичного музикознавства. – Вип. XXXIX (39). – С. 176–195. – DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum2-39.10>). Усі публікації та апробації відповідають темі зазначеного мистецького проєкту.

Творчий мистецький проєкт Вальтіної М. О. було апробовано у виставах в Оперній студії НМАУ ім. П. І. Чайковського та творчому мистецькому проєкті «Американська опера другої половини ХХ століття: від європейського канону до національної самобутності» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва (Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, малий зал імені академіка О. С. Тимошенка (02.06.2025 р.). Програма проєкту складалась з арій, романсів та піснi з мюзиклу композиторів: Андре Превіна, Карлайл Флойда, Дуглас Мура, Аарона Копленда, Самуеля Барбера, Джорджа Гершвіна та Леонарда Бернстайна.

Рівень виконання мистецького творчого проєкту.

Авторка проєкту ввела в український виконавський та дослідницький обіг маловідомі широкому загалу твори американських композиторів, активно презентувала їх у своїй концертній діяльності, шукаючи власних підходів до інтерпретаційних утілень.

Вибір репертуару, рідко виконуваного на українській сцені, засвідчив наукову новизну дослідження та продемонстрував культурологічну цінність представлення американської вокальної традиції у вітчизняному контексті.

Виконавиця продемонструвала високу професійну підготовку, глибину музичного мислення та тонке стилістичне відчуття. Впевнене володіння вокальною технікою дозволило Марії інтерпретувати твори американських композиторів на високому рівні, розкриваючи тембральні окраси голосу та динамічний діапазон від ніжного піаніссімо до драматичних кульмінацій. У кожному з розглядуваних і виконуваних творів п. Марія шукала набір індивідуальних виражальних засобів кожного з композиторів, емоційну впливовість тексту, образно-характерне спрямування.

Концерт-іспит підтвердив як наукову, так і практичну цінність дослідження Марії Вальтіної, продемонстрував її виконавські та сценічні можливості, а також засвідчив, що американський вокальний репертуар може бути представлений в Україні на найвищому професійному рівні. Поданий матеріал є цінним внеском у розвиток вокального виконавства та музично-педагогічної практики.

Отже, відповідність здійсненого творчого проекту та запропонованого теоретичного обґрунтування не викликає зауважень. Висновки наукового дослідження відображають загальний зміст роботи та корелюються із його творчо-практичною складовою.

Дозволимо собі задати Марії Олександрівні запитання, що доповнять враження від наукової частини роботи:

1. Що спонукало Вас взятися за вивчення і популяризацію вокальної спадщини американських композиторів?
2. У Вашій творчій складовій проекту прозвучали вокальні твори різних жанрів: арії, романси, пісні з мюзиклів. З якими виконавськими труднощами Ви

зіткнулись під час роботи над цими творами? Які найважливіші відмінності у виконанні американських арій і романсів?

Отже, тема, її актуальність і новизна, розкриття музично-стилістичних принципів оперних творів американських композиторів другої половини ХХ століття, цікаві аналітичні вирішення та вокальна інтерпретація дають право вважати виконання творчого мистецького проєкту Вальтіної Марії Олександрівни на високому професійному рівні. Його авторка заслуговує на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Кандидат мистецтвознавства, в. о професора кафедри
загального та спеціалізованого фортепіано
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського

ШЕСТЕРЕНКО І. В.

Заслужена артистка України,
В. о. професора кафедри оперного співу
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського

СЕМЕНЕНКО І. В.

Шестеренко І. В.
Підпис Семіненко І. В.
Засвідчує: начальник загального відділу
Національної музичної академії
імені П. І. Чайковського